

Ur *Fjärde Internationalen* 7-8 / 72 ("Lögnens enässans") [kompletterad med tidigare strukna avsnitt. *MF anm*]

Ignazio Silone

Hur oppositionen besegrades

I maj 1927 deltog jag i egenskap av representant för det italienska kommunistpartiet tillsammans med Togliatti i en extraordinarie session med Kommunistiska Internationalens utvidgade exekutiv. Togliatti hade kommit från Paris, där han skötte partiets politiska sekretariat, och jag från Italien, där jag hade hand om den underjordiska organisationen. Vi träffades i Berlin och reste till Moskva tillsammans. Sammanträdet – som officiellt hade sammankallats för en brådskande diskussion om de direktiv som skulle lämnas till de kommunistiska partierna i kampen "mot det hotande imperialistiska kriget" – var i själva verket avsett att inleda likvideringen av Trotskij och Zinovjev, som alltså var medlemmar av Internationalens exekutiv. För att undvika överraskningar, hade som vanligt plenarsammanträdet föregåtts och varje detalj förberetts av det s.k. seniorkonventet, som består av ledarna för de viktigaste delegationerna. Togliatti envisades vid detta tillfälle att jag skulle följa med honom till dess begränsade sammanträden. Enligt reglerna hade endast han rätt att delta på den italienska delegationens vägnar; men då han alldeles riktigt förutsåg vilka komplikationer, som skulle komma att uppstå, föredrog han att ha representanten för den hemliga organisationen som sitt stöd. Vid det första sammanträde vi bevistade, hade jag intrycket av att vi hade kommit för sent. Tysken Thälmann satt ordförande, och började omedelbart läsa upp ett förslag till en resolution mot Trotskij, som skulle framläggas vid plenarsammanträdet. Resolutionen fördömde i de våldsammaste vändningar en skrivelse, som Trotskij hade skickat till det ryska kommunistpartiets politiska byrå. Sammansättningen av den ryska delegationen vid dagens sammanträde med seniorkonventet var ovanlig: Stalin, Rykov, Bucharin och Manuilskij. Efter slutad uppläsning frågade Thälmann om vi godkände den föreslagna resolutionen. Finnen Otto Kuusinen ansåg att den inte var tillräckligt skarp.

– Det bör sägas ut öppet, menade han, att den skrivelse som Trotskij skickat till ryska kommunistpartiets politiska byrå är alltigenom kontrarevolutionär till sin karaktär och utgör ett klart bevis för att den man, som skrivit den, inte längre har någonting gemensamt med arbetarklassen.

Eftersom ingen annan begärde ordet, rådgjorde jag först med Togliatti och bad sedan om ursäkt för att jag hade kommit för sent och alltså inte kunnat ta del av den skrivelse, som skulle fördömas.

– Sanningen att säga, förklarade Thälmann öppenhjärtigt, har vi inte heller sett den.

Då jag inte ville tro mina öron upprepade jag min invändning i annan form.

– Det är mycket möjligt sade jag, att Trotskijs skrivelse bör fördömas, men vi kan uppenbarligen inte fördöma den, innan vi har läst den.

– Det har inte vi heller, upprepade Thälmann, och inte heller majoriteten av de här närvarande delegaterna, utom ryssarna, har läst skrivelsen. Thälmann talade tyska och hans ord tolkades till ryska för Stalin och till franska för två eller tre av oss andra. Det svar jag fick var så otroligt, att jag vände mig till tolken.

– Det är omöjligt, sade jag, att Thälmann kan ha sagt detta. Jag måste be er upprepa hans svar ord för ord.

På denna punkt ingrep Stalin. Han stod borta vid ena sidan av rummet, och tycktes vara den ende av de närvarande, som var lugn och oberörd.

– Partiets politiska byrå, sade Stalin, har ansett att det inte skulle vara lämpligt att översätta och distribuera Trotskijs skrivelse bland delegaterna i Internationalens exekutiv, därför att den innehåller åtskilliga anspelningar på sovjetstatens politik. (Det mystiska dokumentet publicerades

sedermåra i utlandet av Trotskij sjålv i en bok med titeln ”Den kinesiska revolutionens problem”, och såsom var och en med egna ögon kan övertyga sig innehåller det inte ett ord om sovjetstatens politik, utan utgör ett noga genomtänkt angrepp på den politik, som bedrevs i Kina av Stalin och Kommunistiska Internationalen).

I ett tal den 15 april 1927 i närvaro av Moskvasovjeten hade Stalin lovsjungit Chiang Kai-shek och bekräftat sitt förtroende för Kuomintang; detta var en knapp vecka före den kinesiska nationalistledarens och hans partis berömda *volte-face*: kommunisterna utstöttes i en handvändning ur Kuomintang, tiotusentals arbetar massakrerades brutalt i Shanghai och en månad senare i Wuhan. Det var därför naturligt att Stalin ville undvika en debatt om dessa ting och försökte skydda sig bakom statsnyttans skylt.

Ernst Thälmann frågade mig om jag var nöjd med Stalins förklaring.

– Jag bestrider inte det ryska kommunistpartiets politiska byrå rätten att hålla vilket dokument som helst hemligt, sade jag. Men jag förstår inte, hur man kan begära att andra skall fördöma ett okänt dokument.

Härmed kände indignationen mot mig och mot Togliatti, som tycktes instämma med mig, inga gränser. Den var särskilt våldsam hos den redan nämnde finnen /Kuusinen/, en bulgar och en eller två ungrare.

– Det är oerhört, skrek Kuusinen, alldeles röd i ansiktet, att vi fortfarande skall ha sådana småborgare i världsrevolutionens fäste! Han uttalade ”småborgare” med en ytterst komisk min av förakt och avsky. Den ende som förblev lugn och oberörd var Stalin. Han sade:

– Om en enda delegat är emot den föreslagna resolutionen, bör den inte framläggas. Sedan tillade han:

– Våra italienska kamrater är kanske inte helt på det klara med vårt inre läge. Jag föreslår att sammanträdet ajourneras tills i morgon och att en av de närvarande får i uppdrag att tillbringa eftermiddagen tillsammans med våra italienska kamrater och förklarar vårt inre läge för dem.

Bulgaren Vasil Kolarov fick detta otacksamma uppdrag...

– Låt oss vara uppriktiga, sade han. Tror ni att jag har läst skrivelsen? Nej, det har jag inte. Sanningen att säga kan jag tillägga, att det där dokumentet inte ens intresserar mig. Jag kan gå ännu längre. Till och med om Trotskij skulle skicka mig en kopia hit, i hemlighet, skulle jag vägra att läsa den. Mina kära italienska vänner – detta är inte någon fråga, om dokument. Jag vet att Italien är akademiernas klassiska land, men här sitter vi inte i någon akademi. Här är vi mitt uppe i en strid mellan två rivaliserande grupper inom den centrala ryska ledningen. Vilken av de grupperna vill vi ansluta oss till? Det är huvudfrågan. Den har inget att göra med några dokument. Det gäller inte att finna den historiska sanningen om en misslyckad kinesisk revolution. Det är fråga om en maktstrid mellan två inbördes fientliga och oförsonliga grupper. Man måste välja. Vad minoriteten än säger eller gör, vilka dokument den än halar fram emot majoriteten, upprepar jag att jag håller med majoriteten. Dokument intresserar mig inte. Vi sitter inte i någon akademi här.

Han fyllde mera te i våra glas och granskade oss med minen hos en skollärare, som är tvungen att ta itu med två svårhanterliga pojkar.

– Har jag uttryckt mig klart? frågade han med särskilt adress till mig.

– Fullkomligt, svarade jag; verkligen mycket klart.

– Har jag lyckats övertyga er? frågade han igen.

– Nej, sade jag.

– Och varför inte? undrade han.

– Om jag skulle svara på det, sade jag, skulle jag bli tvungen att förklara för er varför jag är motståndare till fascismen.

Kolarov låtsades bli indignerad, under det att Togliatti uttryckte sin åsikt i mer behärskad, men inte mindre koncis form.

– Man kan inte så där på förhand förklara sig hålla med majoriteten eller minoriteten, sade han. Man kan inte strunta i frågans politiska grundval.

Kolarov lyssnade till oss med ett välvilligt medlidsamt leende.

– Ni är ännu för unga, förklarade han, när han följde oss till dörren. Ni har ännu inte begripit vad politik egentligen rör sig om.

Nästa morgon i seniorkonventet upprepades scenen från föregående dag. Det rådde en ovanlig atmosfär av nervositet i det lilla rummet, där vi satt sammanpackade ungefär ett dussin.

– Har du förklarat läget för våra italienska kamrater? frågade Stalin Kolarov.

– Grundligt, försäkrade bulgaren honom.

– Om en enda delegat, upprepade Stalin, är emot den föreslagna resolutionen kan den inte framläggas för plenarsammanträdet. En resolution mot Trotskij kan bara antas enhälligt. Är våra italienska kamrater, tillade han och vände sig emot oss, beredda att godkänna den föreslagna resolutionen?

Efter att ha konsulterat Togliatti förklarade jag:

– Innan vi behandlar resolutionen, måste vi se handlingen i fråga.

Fransmannen Albert Treint och schweizaren Jules Humbert-Droz gjorde samma uttalande. (Bägge hamnade också några år senare utanför Kommunistiska internationalen).

– Den föreslagna resolutionen dras tillbaka, sade Stalin. Varpå vi fick samma hysteriska uppträde som föregående dag med indignerade protester från Kuusinen, Rakosi, Pepper och de andra. Thälmann drog av vår ”skandalösa” ställning slutsatsen, att hela tendensen i vår antifascistiska verksamhet i Italien med största sannolikhet var oriktig, och att om fascismen alltjämt satt så fast i sadeln i Italien, måste det vara vårt fel. Han begärde av denna anledning, att det italienska kommunistpartiets politik skulle underkastas en grundlig finkamning. Detta skedde; och som repressalieåtgärd för vårt ”fräcka” uppträdande upptäckte dessa fanatiska censorer att de grundläggande riktlinjerna för vår verksamhet, som under de föregående åren dragits upp av Antonio Gramsci, var allvarligt besmittade med småborgerlig anda. Togliatti ansåg att det var klokast för oss bägge att skicka ett brev till ryska kommunistpartiets politiska byrå och förklara skälen till vår hållning vid exekutivmötet. Ingen kommunist, stod det faktiskt i brevet, skulle kunna ha djärvheten att ifrågasätta våra ryska kamraters historiska företrädesrätt till ledarskapet i Internationalen. Men denna företrädesrätt pålade våra ryska kamrater speciella förpliktelser: de kunde inte utöva de rättigheter den gav dem på ett mekaniskt och auktoritärt sätt. Brevet mottogs av Bucharin, som genast skickade efter oss och rådde oss att ta tillbaka det för att inte förvärpa vår redan förut förfärande dåliga politiska ställning.

För mig följde nu en tid av dyster modstulenhets. Jag frågade mig: har vi sjunkit så djupt? De som är döda, de som är i fängelse – har de offrat sig för detta. Det ensamma, farliga landstrykarliv, som vi själva måste leva, som främlingar i våra egna länder – är det bara för detta? Min förstämning nådde snart det extrema stadium, då viljan paralyseras och den fysiska motståndskraften plötsligt tar slut...

På hemvägen läste jag i Berlin i tidningen att Kommunistiska Internationalens exekutiv strängt hade klandrat Trotskij för en skrivelse som han hade författat om de senaste händelserna i Kina. Jag gick till tyska kommunistpartiets lokaler och begärde en förklaring av Thälmann.

– Detta är osanning, sade jag skarpt.

Men han förklarade, att Internationalens stadgar gav presidiet rätt att i nödfall anta vilken resolution som helst i exekutivens namn. Under de få dagar jag måste stanna i Berlin, medan jag väntade på att mina falska identitetshandlingar skulle göras i ordning, läste jag i tidningarna att de amerikanska, ungerska och tjeckoslovakiska kommunistpartierna energiskt hade beklagat Trotskijs brev.

– Har det mystiska dokumentet alltså äntligen blivit framlagt?

– Nej, svarade han mig. Men jag hoppas att de amerikanska, ungerska och tjeckoslovakiska kommunisterna har visat dig, vad kommunistisk disciplin är för något.

Detta sade han till mig utan en skymt av ironi, faktiskt med ett kusligt allvar, som stämde väl ihop med den nattmara till verklighet som orden syftade på.